

Słownik terminologiczny
dotyczący polityki strukturalnej (regionalnej) Unii Europejskiej i funduszy strukturalnych

Termin polskojęzyczny <i>Termin angielskojęzyczny</i>	Objaśnienie
1	2
Analiza kosztów i korzyści <i>Cost-Benefit Analysis (CBA)</i>	Procedura oceny celowości realizacji projektu poprzez porównywanie korzyści i kosztów.
Anulowanie zobowiązań <i>Decommitments</i>	Cofnięcie przez Komisję Europejską, do końca drugiego roku po dokonaniu → <u>zobowiązania</u> , części zobowiązania, które nie zostało uregulowane przez → <u>płatność zaliczkową</u> , lub dla którego Komisja w oznaczonym terminie nie otrzymała → <u>wniosku o płatność</u> . Nie dotyczy to części zobowiązania odpowiadającego → <u>operacjom</u> , które w określonym terminie są przedmiotem postępowania sądowego lub administracyjnego. Efektem anulowania zobowiązań jest zmniejszenie → <u>finansowego wkładu Wspólnoty</u> o stosowne kwoty.
Audyt Audit	Ogół działań, poprzez które uzyskuje się niezależną ocenę funkcjonowania instytucji, legalności, gospodarności, celowości, rzetelności; audyt jest zazwyczaj wykonywany przez odrębną komórkę, podporządkowaną bezpośrednio kierownikowi instytucji lub przez firmę zewnętrzną.
Audyt działalności <i>Performance audit</i>	Ocena efektywności (skuteczności) i gospodarności zarządzania finansowego.
Audyt finansowy <i>Financial Audit</i>	Badanie dowodów księgowych oraz zapisów w księgach rachunkowych
Audyt systemu <i>Systems audit-</i>	Ocena systemu gromadzenia środków publicznych i dysponowania nimi oraz gospodarowania mieniem
Audyt wewnętrzny <i>Internal Audit</i>	Zgodnie z ustawą o finansach publicznych jest to ogół działań, przez które kierownik JFP uzyskuje obiektywną i niezależną ocenę funkcjonowania jednostki w zakresie gospodarki finansowej pod względem legalności, gospodarności, celowości, rzetelności, a także przejrzystości i jawności
Audyt zewnętrzny <i>External Audit</i>	Każdy audyt, który jest przeprowadzany przez instytucje niezależne od kierownictwa jednostki poddawanej audytowi. W administracji rządowej oznacza to audyt przeprowadzany przez instytucję niezależną od Rządu (np. NIK). W administracji samorządowej oznacza on audyt przeprowadzany przez instytucję niezależną od samorządu (np. RIO). Formą audytu zewnętrznego jest również audyt zlecany przez samą jednostkę lub organ nadzoru podmiotowi zewnętrznemu np. biegłemu rewidentowi lub firmie audytorskiej
Beneficjent końcowy <i>Final beneficiary</i>	Instytucje oraz firmy publiczne i prywatne odpowiedzialne za zlecenie → <u>operacji</u> . W przypadku programów pomocy (stosownie do art. 87 Traktatu i w przypadku pomocy przyznanej przez instytucje wyznaczone przez państwa członkowskie) beneficjentami końcowymi są instytucje, które przyznają pomoc. Występują dwa rodzaje beneficjentów końcowych: → <u>instytucje wdrażające</u> i → <u>ostateczni odbiorcy pomocy</u> .
Beneficjent ostateczny <i>Ultimate beneficiary</i>	→ <u>patrz Ostateczny beneficjent</u>
Cel generalny <i>General objective</i>	Cel określający perspektywę, w której → <u>pomoc</u> ma zostać udzielona, w tym ogólną strategię pomocy, a także niektóre cele szczegółowe.
Cel horyzontalny <i>Horizontal objective</i>	Cel horyzontalny jest wyznaczony dla wszystkich → <u>projektów</u> realizowanych w ramach jednego → <u>programu</u> .
Cel operacyjny <i>Operational objective</i>	Precyzyjnie oszacowany cel w konkretnym obszarze działań, który służy osiągnięciu celu szczegółowego. Cele te są przedstawiane w przeliczeniu na produkt (np. dostarczenie szkoleń dla długotrwale bezrobotnych).
Cel strategiczny <i>Strategic goal</i>	Cel określony w szerszej perspektywie sektorowej, regionalnej lub krajowej, do której ma się przyczynić realizacja → <u>projektu</u> . Cele strategiczne są przedstawione w przeliczeniu na → <u>oddziaływanie</u> (np. spadek stopy bezrobocia w grupie długotrwale bezrobotnych).
Cele <i>Objectives</i>	Określenie w fazie wstępnej przygotowania → <u>projektu</u> , planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publicznym.

<p>Cele polityki strukturalnej UE <i>EU structural policy objectives</i></p>	<p>Cele służące osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej. Liczba i definicja celów polityki strukturalnej ulegają zmianom w kolejnych okresach budżetowych. Celem Wspólnoty na lata 2000-2006 powinien być wzrost spójności społeczno-gospodarczej w odniesieniu do obecnej sytuacji. Główny cel Wspólnoty realizowany będzie przez trzy cele priorytetowe. <i>Celem 1</i> jest promowanie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionów opóźnionych w rozwoju. <i>Celem 2</i> jest wspieranie gospodarczej i społecznej konwersji obszarów stojących w obliczu problemów strukturalnych. <i>Celem 3</i> jest wspieranie adaptacji i modernizacji polityk i systemów kształcenia, szkolenia i zatrudnienia.</p>
<p>Certyfikacja wydatków <i>Certification of expenditure</i></p>	<p>Czynność dokonywana w ramach systemu →<u>kontroli finansowej</u> przez →<u>instytucję płatniczą</u> w stosunku do operacji finansowych poczynionych przez →<u>instytucję zarządzającą</u> i →<u>instytucje pośredniczące</u>. Ma na celu potwierdzenie, czy wydatki na rzecz →<u>beneficjentów</u> były ograniczone do okresu →<u>dopuszczalności kosztów</u>, realizowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami i czy dotyczyły uzgodnionych →<u>działań</u>.</p>
<p>Dokumenty programowe (operacyjne) <i>Programming (operational) documents</i></p>	<p>Dokumenty w postaci →<u>programów</u> lub planów rozwoju, opracowywane dla potrzeb wydatkowania środków wstępnie przyznanym (alokowanym) danemu obszarowi lub sektorowi przez Komisję Europejską w ramach →<u>Funduszy Strukturalnych</u>. Określają m.in. cele i główne kierunki wydatkowania środków na podstawie analizy aktualnej sytuacji i trendów rozwojowych danego obszaru lub sektora, kryteria i sposoby realizacji konkretnych projektów, osoby i instytucje odpowiedzialne za wykonanie określonych zadań oraz szacowaną wielkość i rozbić środków z uwzględnieniem współfinansowania ze wszystkich osiągalnych źródeł budżetowych. Do dokumentów takich zaliczamy →<u>sektorowe programy operacyjne</u> oraz →<u>Narodowy Plan Rozwoju</u>.</p>
<p>Działanie <i>Measure</i></p>	<p>Grupa →<u>projektów</u> realizujących ten sam →<u>cel</u>. Działanie stanowi etap pośredni między →<u>priorytetem</u> a →<u>projektem</u>.</p>
<p>Dziedzina interwencji <i>Sub-category of intervention</i></p>	<p>Konkretne zagadnienie tematyczne w ramach kategoryzacji interwencji →<u>Funduszy Strukturalnych</u>, wchodzące w skład dziedziny działalności społeczno-gospodarczej, np. inwestycje w gospodarstwach rolnych, usługi dla przemysłu turystycznego, budowa dróg.</p>
<p>Efektywność (wykorzystania środków) <i>Efficiency</i></p>	<p>Kryterium →<u>ewaluacyjne</u> porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami →<u>programu</u> na poziomie →<u>produktu</u>, →<u>rezultatu</u> lub →<u>oddziaływania</u>.</p>
<p>EQUAL</p>	<p>Jedna z →<u>Inicjatyw Wspólnotowych</u>, w ramach której wsparcie kierowane jest dla →<u>projektów</u> mających na celu współpracę transnarodową służącą promowaniu nowych sposobów zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy. Inicjatywa ta finansowana jest z →<u>EFS</u>.</p>
<p>Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) <i>European Investment Bank (EIB)</i></p>	<p>Bank powołany na mocy Traktatu Rzymskiego mający służyć finansowaniu rozwoju gospodarczego Wspólnoty. Podstawowym zadaniem EBI jest równoważenie i stabilizacja wspólnego rynku poprzez udzielanie pożyczek i gwarancji kredytów, przyznawanych przez inne banki, które następnie są wykorzystywane we wszystkich sektorach gospodarczych (przede wszystkim w telekomunikacji, transporcie, przemyśle, energetyce oraz ochronie środowiska).</p>
<p>Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)</p>	<p>Międzynarodowa organizacja finansowa utworzona w 1991, z siedzibą w Londynie skupiająca ok. 50 państw. Celem EBOR jest finansowe wspieranie przemian gospodarczych w państwach Europy Środkowej i Wschodniej (także w państwach byłego ZSRR). Warunkiem udzielenia pomocy jest rozwój demokracji i poszanowanie człowieka w danym państwie. Kredyty EBOR mogą być przekazane zarówno rządowi, jak i podmiotom prywatnym.</p>
<p>Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) <i>European Agriculture Guidance and Guarantee Fund (EAGGF)</i></p>	<p>Jeden z →<u>Funduszy Strukturalnych</u> zajmujący się transformacją struktury rolnictwa oraz rozwojem obszarów wiejskich. Fundusz realizuje między innymi następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie i reorganizację struktur rolnictwa i leśnictwa, - zapewnienie konwersji kierunków produkcji rolnej i promowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w obszarach wiejskich, - pomoc w osiągnięciu akceptowanego społecznie poziomu życia rolników, w tym bezpośrednie wsparcie finansowe, - pobudzenie świadomości społeczności żyjących na obszarach wiejskich w celu chronienia środowiska przyrodniczego, zachowania walorów krajobrazu etc.

<p>Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) <i>European Regional Development Fund (ERDF)</i></p>	<p>Fundusz wchodzący w skład →<u>Funduszy Strukturalnych</u>, którego zadaniem jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów należących do Unii. EFRR współfinansuje realizację Celów 1 i 2 →<u>Polityki Strukturalnej UE</u>. W szczególności fundusz ten udziela wsparcia inwestycjom produkcyjnym, rozwojowi infrastruktury, lokalnym inicjatywom rozwojowym oraz małym i średnim przedsiębiorstwom.</p>
<p>Europejski Fundusz Społeczny (EFS) <i>European Social Fund (ESF)</i></p>	<p>Jeden z →<u>Funduszy Strukturalnych</u>, który współfinansuje realizację Celu 3 na całym obszarze Unii Europejskiej, wspiera również Cele 1 i 2. Ze środków funduszu finansowane są głównie szkolenia zawodowe i rozwój zatrudnienia.</p>
<p>EUROSTAT</p>	<p>Urząd Statystyczny Unii Europejskiej odpowiadający za zbieranie danych statystycznych, przygotowywanie prognoz i analiz. Przekazuje instytucjom Wspólnot Europejskich niezbędne informacje statystyczne, współpracuje z urzędami statystycznymi państw członkowskich, które mogą uzyskać od Eurostatu informacje dotyczące rozwoju integracji europejskiej w ramach UE.</p>
<p>Ewaluacja (programu) <i>Evaluation (of a programme)</i></p>	<p>Oszacowanie oddziaływania pomocy strukturalnej Wspólnoty w odniesieniu do →<u>celów</u> oraz analiza jej wpływu na specyficzne problemy strukturalne.</p>
<p>Ewaluacja całościowa (globalna) <i>Overall (global) evaluation</i></p>	<p>Podstawowe narzędzie stosowane w →<u>polityce strukturalnej</u> Unii Europejskiej. Przedmiotem ewaluacji globalnej jest cały →<u>program</u> wspierany ze środków pomocowych.</p>
<p>Ewaluacja końcowa <i>Ex-post evaluation</i></p>	<p>Ewaluacja dokonywana po zakończeniu realizowanego →<u>programu</u>, której głównym celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, →<u>skuteczności</u> i →<u>efektywności</u> pomocy. Głównym celem ewaluacji końcowej jest przede wszystkim dostarczenie informacji na temat długotrwałych efektów, powstałych w wyniku wdrażania danego programu, wraz ze sformulowaniem wniosków dotyczących kierunku →<u>polityki strukturalnej</u>.</p>
<p>Ewaluacja okresowa <i>Mid-term evaluation</i></p>	<p>Ewaluacja dokonywana w trakcie realizowania programu. W przypadku programów strukturalnych przeprowadzana jest w połowie okresu programowania, a jej celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych →<u>celów</u> w świetle wcześniej przeprowadzonej →<u>ewaluacji wstępnej</u>, zwłaszcza pod względem dostarczonych →<u>produktów</u> i osiągniętych →<u>rezultatów</u> oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych.</p> <p>Wyniki ewaluacji okresowej służą ewentualnym modyfikacjom →<u>dokumentów programowych</u>. Dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym →<u>okresie programowania</u>.</p>
<p>Ewaluacja wstępna <i>Ex-ante evaluation</i></p>	<p>Ewaluacja przeprowadzana przed rozpoczęciem realizacji →<u>programu</u>. Jej podstawowym zadaniem jest zweryfikowanie długoterminowych →<u>efektów</u> wsparcia, zawartych w przygotowanych →<u>dokumentach programowych</u>. Zasadniczym celem ewaluacji wstępnej jest zwiększenie jakości →<u>dokumentów programowych</u> poprzez udział w procesie →<u>programowania</u> podmiotu niezależnego od instytucji programującej.</p> <p>Ewaluacja wstępna ma zapewnić, iż środki przeznaczane na realizację polityki zmniejszania różnic w poziomie rozwoju pomiędzy poszczególnymi regionami Unii Europejskiej zostaną wykorzystane w sposób gwarantujący osiągnięcie najlepszych efektów.</p>
<p>Finansowy Instrument Sterowania Rybołówstwem <i>Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIG)</i></p>	<p>→<u>Fundusz Strukturalny</u> powołany na potrzeby rybołówstwa, zajmuje się promowaniem zmian strukturalnych w tym sektorze gospodarki. Środki w ramach tego funduszu obejmą wszelkie środki strukturalne w sektorze w następujących dziedzinach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odnowa floty oraz modernizacja jednostek połowowych, - dostosowywanie połowów, - wspólne przedsiębiorstwa, - połowy przybrzeżne na małą skalę, - środki społeczno-ekonomiczne, - ochrona zasobów rybnych na wodach przybrzeżnych, - kultury wodne, - wyposażenie portów rybackich, - przetwórstwo i marketing produktów rybołówstwa i kultur wodnych, - znajdowanie i promowanie nowych rynków zbytu, - operacje podejmowane przez przedstawicieli branży, - czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe, - działania innowacyjne i pomoc techniczna.

Finansowy wkład Wspólnoty <i>Community financial contribution</i>	Wielkość środków asygnowana przez Komisję Europejską w ramach pomocy finansowej, stanowiąca określoną proporcję → <u>kwalifikujących się kosztów</u> → <u>programu</u> lub → <u>projektu</u> .
Fundusz dotacji <i>Grant scheme</i>	Typ projektu o charakterze funduszu dotacji skierowanego na realizację konkretnego zagadnienia. W przypadku projektu tego typu operator funduszu rozdzielający dotacje pomiędzy odbiorców ostatecznych uznawany jest za beneficjenta końcowego pomocy.
Fundusz Spójności (Kohezji) <i>Cohesion Fund</i>	Instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej, nie należący do → <u>Funduszy Strukturalnych</u> i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania.
Fundusze Przedakcesyjne <i>Pre-accession Funds</i>	Środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską krajom kandydującym. Ich najważniejszym zadaniem jest przygotowanie tych krajów do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do instrumentów funkcjonujących w ramach tych funduszy zaliczone zostały: → <u>PHARE</u> , → <u>ISPA</u> , → <u>SAPARD</u> .
Fundusze Strukturalne <i>Structural Funds</i>	Zasób finansowy UE umożliwiający pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury). Na fundusze strukturalne składają się: → <u>Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)</u> , → <u>Europejski Fundusz Społeczny (EFS)</u> , → <u>Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR)</u> oraz → <u>Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR)</u> .
Grant <i>Grant</i>	Bezpośrednia płatność o charakterze niekomercyjnym, dokonywana przez → <u>Jednostkę Kontraktującą</u> na rzecz określonego → <u>beneficjenta</u> w celu podjęcia przez niego odpowiednich działań (a w niektórych przypadkach sfinansowania części budżetu projektu) promujących np. → <u>cele polityki strukturalnej UE</u> .
Grant globalny <i>Global grant</i>	Ta część pomocy, której →<u>wdrażanie</u> i zarządzanie może zostać powierzone jednemu lub kilku pośrednikom, w tym władzom lokalnym, instytucjom rozwoju regionalnego lub organizacjom pozarządowym, i która jest wykorzystywana zasadniczo dla wspierania lokalnych inicjatyw rozwojowych.
Inicjatywy Wspólnoty <i>Community Initiatives</i>	Programy finansowane z funduszy strukturalnych, mające na celu rozwiązanie problemów występujących na terenie całej Unii Europejskiej. Liczba i charakter Inicjatyw Wspólnotowych ulegają zmianom w zależności od zidentyfikowanych problemów mających wpływ na funkcjonowanie Unii Europejskiej. W latach 2000-2006 są to: → <u>EQUAL</u> , → <u>INTERREG</u> → <u>LEADER</u> , → <u>URBAN</u> .
Innowacyjność <i>Innovation</i>	<i>Zdolność przedsiębiorstw do tworzenia i wdrażania innowacji oraz faktyczna umiejętność wprowadzania nowych i zmodernizowanych wyrobów, nowych lub zmienionych procesów technologicznych lub organizacyjno – technicznych.</i>
Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (ISPA) <i>Instrument for Structural Policies for Preaccession (ISPA)</i>	Instrument finansowy w ramach → <u>Funduszy przedakcesyjnych</u> , wspierający 10 krajów Europy Środkowo-Wschodniej przygotowujących się do akcesji do UE. Wzorowany na → <u>Funduszu Spójności</u> , przeznaczony jest dla dużych projektów inwestycyjnych (powyżej 5 mln Euro). Wsparcie obejmuje działania w zakresie środowiska naturalnego oraz dostosowania sieci komunikacyjnych i transportowych do standardów europejskich.
Institucja płatnicza <i>Paying authority</i>	Institucja wyznaczona przez państwo członkowskie w celu przygotowania i przedkładania wniosków o płatności oraz otrzymywania płatności z Komisji. W Polsce instytucją płatniczą jest Ministerstwo Finansów.
Institucja pośrednicząca w zarządzaniu <i>Intermediate body</i>	Jednostka publiczna lub usługi podlegające władzom właściwym ds. zarządzania lub płatności, na którą instytucja zarządzająca deleguje część uprawnień. Patrz tabela Alokacja odpowiedzialności w zakresie zarządzania programami operacyjnymi rozdział 4.3.
Institucja wdrażająca <i>Implementing institution</i>	Jednostka publiczna odpowiedzialna za zlecenie końcowemu odbiorcy (w drodze przetargu lub konkursu) realizacji projektu inwestycyjnego lub wykonania usługi.
Institucja zarządzająca <i>Managing authority</i>	Institucja lub organ publiczny, wyznaczony przez państwo członkowskie na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, lub też państwo członkowskie, o ile sam sprawuje funkcje zarządzania pomocą, odpowiedzialna za sterowanie i nadzorowanie procesu realizacji określonego dokumentu. Patrz tabela Alokacja odpowiedzialności w zakresie zarządzania programami operacyjnymi rozdział 4.3.

INTERREG	Inicjatywa Unii Europejskiej, wspierająca współpracę obszarów przygranicznych dwóch państw członkowskich, mająca także na celu wyrównanie dysproporcji w rozwoju regionów leżących po dwóch stronach granicy. Interreg obejmuje również podobne działania w regionach państw członkowskich graniczących z krajami beneficjentami programu Phare, ściśle skoordynowane z Phare CBC. Inicjatywa ta finansowana jest z → <u>EFRR</u> .
Jednolity Dokument Programowy <i>Single Programming Document</i>	Jednolity dokument przyjęty przez Komisję i zawierający tę samą informację, która jest zawarta w → <u>Podstawach Wsparcia Wspólnoty</u> i → <u>programie operacyjnym</u> .
Jednostka monitorująco-kontrolna <i>Monitoring and control unit</i>	Jednostka współdziałająca z → <u>instytucją płatniczą</u> odpowiedzialna za kontrolę i monitorowanie wydatków w przekroju → <u>Funduszy Strukturalnych</u> oraz systemu dostarczania pomocy.
Jednostka sektora finansów publicznych <i>Public finance sector unit</i>	Jednostka wykonująca zadania publiczne i dysponująca środkami publicznymi, objęta katalogiem art. 5 <i>ustawy o finansach publicznych</i> . Ustawa o finansach publicznych określa szereg zasad określających funkcjonowanie systemu kontroli finansowej w JFP oraz nadzoru nad gospodarką finansową takiej jednostki.
Kategoria (obszar) interwencji <i>Category (fields) of intervention</i>	Dziedzina interwencji → <u>Funduszy Strukturalnych</u> pomocna przy identyfikacji, badaniu i → <u>monitorowaniu</u> działań. Kategorie interwencji są wykorzystywane do wykonywania rocznych sprawozdań dotyczących Funduszy Strukturalnych i ich obciążenia w celu ułatwienia przekazu informacji dotyczących różnych polityk. Do głównych obszarów interwencji zaliczono: rolnictwo, leśnictwo, promowanie dostosowania i rozwoju obszarów rolniczych, rybołówstwo, pomoc dla dużych przedsiębiorstw, pomoc dla średnich i małych przedsiębiorstw, turystyka, infrastruktura transportowa, infrastruktura telekomunikacyjna i społeczeństwo informacyjne, infrastruktury energetyczne, infrastruktura środowiskowa, planowanie przestrzenne i odbudowa, infrastruktura społeczna i ochrony zdrowia publicznego.
Komitet monitorujący <i>Monitoring Committee</i>	Podmiot powoływany wspólnie przez KE oraz kraj → <u>beneficjenta</u> dla celów oceny i nadzorowania danego → <u>programu</u> . Jego zadaniem jest zapobieżenie jednostronnym ocenom, wypracowanie → <u>kryteriów</u> i sposobu oceny programu, częstotliwości i zakresu analiz cząstkowych i końcowych.
Komitet sterujący wyborem projektów <i>Steering Committee</i>	Podmiot powoływany przez → <u>instytucję zarządzającą</u> w celu opiniowania i konsultowania wybór projektów → <u>kwalifikujących</u> się do wsparcia z → <u>Funduszy Strukturalnych</u> .
Koniec okresu dopuszczalności <i>Final date for the eligibility of expenditure</i>	Data zakończenia projektu odnosząca się do płatności dokonywanych przez → <u>końcowych beneficjentów</u> przedłużona, na wniosek kraju członkowskiego o dwa lata.
Komórka audytu wewnętrznego <i>Internal Audit Unit</i>	Komórka organizacyjna w Jednostce sektora finansów publicznych, do której zadań należy prowadzenie audytu wewnętrznego w tej jednostce.
Kontrola finansowa <i>Financial control</i>	Mechanizmy i środki zapewniające prawidłowe funkcjonowanie procesu gromadzenia i dysponowania środkami publicznymi. Kontrola finansowa obejmuje kontrolę zarządczą oraz → <u>audyt</u> .
Kontrola na miejscu <i>Check on site</i>	Kontrola prowadzona w zakresie operacji finansowanych przez Fundusze oraz systemów zarządzania i kontroli, prowadzona w miejscu realizacji projektu.
Kontrola wyrywkowa <i>Sample check</i>	Kontrola dokonywana na reprezentatywnej próbie → <u>operacji</u> o wartości co najmniej 5% → <u>dopuszczalnych wydatków</u> .
Korekta finansowa <i>Financial correction</i>	Korekta finansowa jest przeprowadzana po wykryciu indywidualnych bądź systemowych → <u>nieprawidłowości</u> i polega na anulowaniu całości lub części → <u>wkładu Wspólnoty</u> , który może być ponownie wykorzystany, po konsultacjach z Komisją, w ramach innego → <u>projektu</u> .
Koszty kwalifikowalne ogółem <i>Total eligible cost</i>	Koszty poniesione przez państwa członkowskie w zakresie zarządzania, wdrażania, monitorowania oraz nadzoru nad → <u>Funduszami Strukturalnymi</u>
Koszty kwalifikowalne <i>Eligible costs</i>	Koszty, których poniesienie jest merytorycznie uzasadnione lub zwłaszcza koszty, które spełniają kryteria zasadności wyznaczone przez → <u>instytucję zarządzającą</u> .
Koszty ogółem <i>Total cost</i>	Łączny koszt planowanych → <u>działań</u> lub → <u>operacji</u> , z uwzględnieniem → <u>kosztów dopuszczalnych</u> oraz pozostałych (nie spełniających kryterium dopuszczalności).
Kryteria wyboru projektów <i>Project selection criteria</i>	Określony zestaw wymogów formalnych i merytorycznych, zawartych w programie uzupełniającym, które muszą spełnić → <u>projekty</u> , aby uzyskać dofinansowanie ze środków pomocowych. W przypadku → <u>Funduszy Strukturalnych</u> kryteria wyboru projektów formułowane są przez → <u>instytucję zarządzającą</u> , a następnie aprobowane przez → <u>Komitet Monitorujący</u> .

Kwalifikowalność kosztów <i>Eligibility (of cost)</i>	Spełnienie przez koszty → <u>działań</u> lub → <u>operacji</u> określonych warunków, do których należą: (1) zgodność z wymogami Funduszu, z którego miałyby pochodzić pomoc; (2) spójność planowanych → <u>działań</u> lub → <u>operacji</u> z zatwierdzonym → <u>programem operacyjnym</u> .
Kwalifikowalność wydatków <i>Eligibility (of expenditure)</i>	Spełnienie przez wydatki poniesione w ramach → <u>programu</u> lub → <u>projektu</u> określonych warunków co do ich współfinansowania z funduszy pomocowych.
Kwantyfikacja <i>Quantification</i>	Przedstawianie → <u>efektów realizacji programów</u> finansowanych z → <u>Funduszy Strukturalnych</u> na poziomie → <u>produktu</u> , → <u>rezultatu</u> oraz → <u>oddziaływania</u> .
LEADER	→ <u>Inicjatywa Wspólnoty</u> polegająca na wsparciu dla projektów rozwoju obszarów wiejskich, zwłaszcza lokalnych przedsięwzięć pilotażowych. Inicjatywa ta jest w całości finansowana przez → <u>EAGGF</u> .
Memorandum Finansowe <i>Financing Memorandum</i>	Umowa pomiędzy Komisją Europejską i krajem, będącym adresatem pomocy, w ramach → <u>funduszy przedakcesyjnych</u> i → <u>Funduszu Spójności</u> wyznaczająca cele oraz zasięg danego programu → <u>pomocowego</u> . Podpisanie memorandum kończy fazę <u>programowania</u> i rozpoczyna fazę → <u>wdrażania</u> .
Monitorowanie <i>Monitoring</i>	Proces systematycznego zbierania i analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania → <u>projektów</u> , którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i → <u>programu</u> z wcześniej zatwierdzonymi założeniami realizacji.
Monitorowanie finansowe <i>Financial monitoring</i>	Monitorowanie zarządzania środkami z → <u>Funduszy Strukturalnych</u> przyznanymi na realizację → <u>programów</u> i → <u>projektów</u> , jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania.
Monitorowanie rzeczowe <i>Physical monitoring</i>	Monitorowanie postępu realizacji → <u>programów</u> i → <u>projektów</u> poprzez system → <u>wskaźników</u> określonych w → <u>dokumentach programowych</u> .
Narodowy Plan Rozwoju (NPR) <i>National Development Plan (NDP)</i>	Dokument programowy stanowiący podstawę planowania poszczególnych → <u>dziedzin interwencji strukturalnych</u> , jak i zintegrowanych wieloletnich → <u>programów operacyjnych</u> o charakterze horyzontalnym i regionalnym. Zawiera propozycje → <u>celów</u> , → <u>działań</u> oraz wielkości interwencji → <u>Funduszy Strukturalnych</u> i → <u>Funduszu Spójności</u> ukierunkowanych na zmniejszanie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym pomiędzy krajem akcesyjnym a Unią Europejską. Na podstawie tego dokumentu kraj akcesyjny prowadzi uzgodnienia z Komisją Europejską w zakresie → <u>Podstaw Wsparcia Wspólnoty</u> .
Nieprawidłowości <i>Irregularities</i>	Wszelkie rozbieżności w stosunku do uzgodnionego przez → <u>instytucję zarządzającą</u> , → <u>instytucję wdrażającą</u> oraz → <u>beneficjenta końcowego</u> sposobu wydatkowania środków w ramach programów lub projektów.
Nomenklatura Jednostek Terytorialnych Do Celów Statystycznych (NTS) The Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)	Jednolity schemat podziału terytorialnego krajów Unii Europejskiej. NUTS jest pięciostopniową klasyfikacją hierarchiczną, w której wyróżnia się trzy poziomy regionalne (NUTS 1 - 3) oraz dwa poziomy lokalne (NUTS 4 - 5). Ze względu na praktycznych nomenklatura NUTS oparta jest przede wszystkim na podziałach administracyjnych istniejących w krajach członkowskich. Klasyfikacja NUTS jest podstawą prowadzenia regionalnych rachunków ekonomicznych i statystyki regionalnej w wymiarze społeczno-gospodarczym. W Polsce do przystąpienia do UE funkcjonuje klasyfikacja NTS, w której do poziomu pierwszego zalicza się cały kraj, do poziomu NTS 2 16 nowych województw, do NTS 3 - 44 podregiony, do NTS 4 - 380 powiatów i miast na prawach powiat oraz do ostatniego poziomu zakwalifikowano 2 489 gmin.
Obszar interwencji <i>Field of intervention</i>	Grupa → <u>kategorii interwencji</u> , odpowiadająca odpowiedniej sferze działalności człowieka, tj. otoczeniu produkcyjnemu, zasobom ludzkim, infrastrukturze podstawowej oraz działaniom przygotowawczym i promocyjnym.
Ocena oddziaływania na środowisko (OOŚ) <i>Environmental Impact Assessment (EIA)</i>	Badanie polegające na określeniu, opisie i ocenie bezpośrednich i pośrednich skutków danego przedsięwzięcia dla: człowieka oraz komponentów środowiska przyrodniczego (fauny, flory, wód, gleb, powietrza, klimatu, krajobrazu), oddziaływania między tymi elementami; dóbr materialnych i dziedzictwa kultury; ocena wpływu środowisko powinna być wykonana zgodnie z prawem polskim i odpowiednimi dyrektywami UE, dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego.
Oddziaływanie <i>Impact</i>	Konsekwencje dla bezpośrednich adresatów po zakończeniu ich udziału w projekcie lub po ukończeniu danej inwestycji, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów, którzy skorzystali lub stracili w wyniku realizacji projektu.
Okres programowania <i>Programming period</i>	Okres obowiązywania → <u>dokumentów programowych</u> , stanowiących podstawę ubiegania się o pomoc ze strony Komisji Europejskiej. Obecny okres programowania to lata 2000-2006.
Operacje <i>Operations</i>	Projekt lub czynność podejmowana przez → <u>beneficjentów końcowych</u> pomocy (synonim projektu).

Ostateczny beneficjent <i>Ultimate beneficiary</i>	Osoba, instytucja lub środowisko (grupa społeczna) bezpośrednio korzystająca z wdrażanej pomocy.
Ostateczny odbiorca <i>Ultimate recipient</i>	Jednostka publiczna lub prywatna przedkładająca wnioski na realizację projektów współfinansowanych z → <u>Funduszy Strukturalnych</u> .
Partnerstwo <i>Partnership</i>	Włączenie w proces podejmowania decyzji i ich realizację odpowiednich szczebli władz wspólnotowych i krajowych, jak również instytucji i środowisk regionalnych oraz lokalnych najlepiej znających potrzeby i możliwości swego regionu. Jest to jedna z zasad wdrażania → <u>Funduszy Strukturalnych</u> .
Phare – Program Spójność Gospodarcza i Społeczna (Phare SSG) <i>Phare Economic and Social Cohesion (Phare ESC)</i>	Program → <u>rozwoju regionalnego</u> finansowany przez UE, będący jedną z części → <u>Phare</u> , który ma na celu zmniejszanie opóźnień i zróżnicowań pomiędzy regionami poprzez promowanie aktywności sektora produkcyjnego, rozwój zasobów ludzkich oraz infrastruktury.
PHARE-CBC Cross Border Cooperation	Program współpracy przygranicznej, służący finansowaniu projektów, głównie inwestycyjnych, sytuowanych na granicach krajów → <u>Phare</u> z państwami członkowskimi Unii Europejskiej.
Płatność <i>Payment</i>	Określona wielkość środków w ramach pomocy finansowej, wypłacana przez Komisję Europejską do → <u>instytucji płatniczej</u> na podstawie → <u>wniosku o płatność</u> .
Płatność okresowa <i>Interim payment</i>	Płatność dokonywana w trakcie realizacji → <u>programu</u> lub → <u>projektu</u> , stanowiąca określoną → <u>transzę</u> (część) środków w ramach pomocy finansowej. Płatność ta jest dokonywana przez KE w celu zwrotu kosztów faktycznie opłaconych przez Fundusze i poświadczonych przez → <u>instytucję płatniczą</u> .
Płatność salda końcowego <i>Final payment of the balance</i>	Płatność dokonywana po zakończeniu programu lub projektu, stanowiąca ostatnią → <u>transzę</u> (część) środków w ramach pomocy finansowej i umożliwiającą uregulowanie → <u>zobowiązań finansowych</u> ze strony Komisji Europejskiej.
Płatność zaliczkowa <i>Payment on account</i>	Płatność dokonywana przez Komisję Europejską na rzecz → <u>instytucji płatniczej</u> po podjęciu → <u>zobowiązania finansowego</u> na pokrycie wydatków związanych z pomocą. Płatność ta powinna wynosić 7% wartości środków w ramach pomocy.
Początek okresu kwalifikowalności <i>Starting point for the eligibility of expenditure</i>	Moment rozpoczęcia dopuszczalności wydatkowanych środków w danym → <u>programie</u> lub → <u>projekcie</u> do współfinansowania z funduszy pomocowych. Data ta odnosi się do płatności dokonywanych przez → <u>beneficjentów</u> danego → <u>programu</u> lub → <u>projektu</u> i nie może poprzedzać dnia wpłynięcia wniosku o pomoc do Komisji Europejskiej
Podstawy Wsparcia Wspólnoty (PWW) <i>Community Support Framework (CSF)</i>	Dokument przyjęty przez Komisję, w uzgodnieniu z danym państwem członkowskim, po dokonaniu oceny przedłożonego planu przez państwo członkowskie i zawierający → <u>strategie</u> i → <u>priorytety działań</u> Funduszy i państwa członkowskiego, ich → <u>cele szczegółowe</u> , wielkość → <u>wkładu Funduszy</u> i innych środków finansowych. Dokument ten winien być podzielony na priorytety i wdrażany za pomocą jednego lub kilku → <u>programów operacyjnych</u> .
Polityka ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej <i>EU Environmental Protection Policy</i>	Polityka, której celem było zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska, przyczynianie się do ochrony zdrowia ludzkiego, a także zapewnienie rozsądnego i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych. Ponadto wprowadzono podstawowe zasady w dziedzinie ochrony środowiska są to: - zasada zapobiegania (prewencji) powstawaniu szkód ekologicznych, - zasada „zanieczyszczający płaci” - zasada pomocniczości, która mówi, że Wspólnota podejmuje działania w dziedzinie ochrony środowiska w takim zakresie aby można było osiągnąć określone cele w stopniu wyższym na szczeblu WE niż na poziomie poszczególnych państw członkowskich.
Polityka strukturalna Unii Europejskiej <i>EU structural policy</i>	→ <u>Cele polityki strukturalnej UE</u>

Pomoc publiczna <i>State aid</i>	Wielkość środków pochodzących z budżetu państwa na wspieranie inwestycji podmiotów gospodarczych, w szczególności w formie: dotacji oraz ulg podatkowych, dokapitalizowania, pożyczek lub kredytów oraz poręczeń lub gwarancji na korzystniejszych warunkach od oferowanych im na rynku. Może być to również bezpośrednia i pośrednia pomoc dla przedsiębiorców udzielana ze środków podmiotów publicznych (np. jednostek samorządów terytorialnych), a także ze środków podmiotów publicznych za pośrednictwem innych podmiotów (np. publicznych lub prywatnych podmiotów wskazanych przez państwo). W rozumieniu art. 87-89 Traktatu pomoc publiczna stwarza taką przewagę ekonomiczną przedsiębiorstwa, która przy równych warunkach działalności gospodarczej nie byłaby możliwa do osiągnięcia. Do mniej oczywistych przykładów transakcji spełniających ten warunek zaliczyć można np.: sytuacje, w której przedsiębiorstwo ma uprzywilejowany dostęp do infrastruktury bez wnoszenia opłaty.
Pomoc strukturalna <i>Structural Assistance</i>	Forma współfinansowania projektów ze środków → <u>Funduszy Strukturalnych</u> .
Pomoc zwrotna <i>Repayable assistance</i>	Forma udzielonego w ramach pomocy → <u>wkładu finansowego Wspólnoty</u> we wdrażanie → <u>programów</u> lub → <u>projektów</u> . Dotyczy głównie działań nastawionych na wsparcie przedsiębiorczości, w tym sektora małych i średnich przedsiębiorstw, i ma na celu pobudzenie inwestycji sektora prywatnego (→ <u>efekt dźwigni</u>).
Pomoc/wsparcie <i>Assistance</i>	Formy pomocy dostarczanej przez →Fundusze Strukturalne - →programy operacyjne, →jednolite dokumenty programowe; →Inicjatywy Wspólnoty lub wsparcie dla pomocy technicznej (doradczej) i działań innowacyjnych.
Poświadczenie zamknięcia (zakończenia) pomocy <i>Declaration at winding-up of the assistance</i>	Dokument sporządzany przez niezależną jednostkę w ramach → <u>instytucji zarządzającej</u> zawierający podsumowanie wniosków pokontrolnych z poprzednich lat, jak również ocenę rzetelności wniosku o końcową płatność oraz legalności i prawidłowości transakcji dokonanych w okresie objętym → <u>pomocą</u> .
Prefinansowanie	Pokrycie ze środków własnych wydatków kwalifikowanych, których refinansowanie będzie następnie odbywać się ze środków strukturalnych.
Priorytet <i>Priority</i>	Jeden z priorytetów strategii, przyjętych w → <u>PWW (CSF)</u> lub w → <u>pomocy</u> ; priorytetowi jest podporządkowany wkład finansowy z Funduszy, innych instrumentów finansowych oraz odpowiednich środków finansowych państwa członkowskiego, jak również zestaw sprecyzowanych → <u>celów</u> .
Produkt krajowy brutto (PKB) <i>Gross domestic product (GDP)</i>	Miernik produkcji wytworzonej na obszarze danego kraju, który jest sumą wydatków gospodarstw domowych na zakup dóbr i usług konsumpcyjnych, wydatków sektora prywatnego na zakup dóbr i usług inwestycyjnych, wydatków państwa na zakup dóbr i usług oraz salda bilansu handlu zagranicznego.
Program operacyjny <i>Operational programme</i>	Dokument przyjęty przez Komisję, służący wdrażaniu → <u>PWW (CSF)</u> i składający się ze spójnego zestawienia → <u>priorytetów</u> , zawierającego działania wieloletnie, które mogą być wdrażane przez jeden lub kilka Funduszy, jeden lub kilka innych dostępnych instrumentów finansowych oraz → <u>EIB</u> .
Program operacyjny Pomoc techniczna <i>Technical assistance operational programme</i>	Specyficzny program operacyjny finansujący działania przygotowawcze, oceniające i kontrolne, niezbędne do wdrażania → <u>PWW (CSF)</u>
Program pomocy w przebudowie gospodarczej państw Europy Środkowej i Wschodniej (PHARE) <i>Polish Hungary Assistance for Restructuring their Economies (PHARE)</i>	Początkowo program PHARE wspierał przemiany gospodarcze i społeczne w Polsce i na Węgrzech. Szczególny nacisk kładziono na rozwój sektora prywatnego. W miarę upływu lat PHARE rozrastał się, zwiększając obszar swojego działania zarówno kompetencyjnie jak i terytorialnie. Obecnie z pomocy tego Funduszu korzysta 10 państw kandydujących (Polska, Węgry, Republika Czeska, Słowacja, Litwa, Łotwa, Estonia, Rumunia, Bułgaria, Słowenia) oraz trzy państwa nie kandydujące (Albania, Macedonia, Bośnia i Hercegowina).
Programowanie <i>Programming</i>	Proces organizowania, podejmowania decyzji i finansowania, prowadzony w kilku etapach w celu → <u>wdrażania</u> , na bazie wieloletniej współpracy, wspólnych działań Wspólnoty i państw członkowskich dla osiągnięcia określonych celów znajdujący wyraz w przygotowaniu dokumentów programowych.
Programy przedakcesyjne <i>Pre-accession programmes</i>	→ <u>Fundusze przedakcesyjne</u>
Projekt (zadanie) <i>Project (task)</i>	Najmniejsza dająca się wydzielić jednostka stanowiąca przedmiot pomocy.

Projekt bliźniaczy <i>Twinning project</i>	Współpraca dwustronna w danej dziedzinie, będącej przedmiotem projektu, pomiędzy administracją kraju kandydującego a wybraną w drodze konkursu instytucją kraju członkowskiego UE.
Raport końcowy <i>Final report</i>	Raport dotyczący wdrażanej pomocy, który powinien być przedłożony w ciągu sześciu miesięcy od ostatniej → <u>płatności</u> dokonanej przez → <u>instytucje płatniczą</u> , zawierający informacje nt. postępu osiągniętego w odniesieniu do spójności gospodarczej i społecznej oraz wkładu → <u>Funduszy Strukturalnych</u> , → <u>Funduszu Spójności</u> , → <u>EIB</u> i innych instrumentów finansowych w tym zakresie. Raport końcowy w szczególności dotyczy programów operacyjnych i projektów.
Raport roczny <i>Annual report</i>	Raport na temat → <u>wdrażania</u> programu lub projektów przedkładany → <u>instytucji płatniczej</u> przez → <u>instytucje zarządzającą</u> środkami w ramach pomocy wieloletniej. Raport roczny składany jest w ciągu sześciu miesięcy od zakończenia każdego roku kalendarzowego. Zawartość raportu końcowego jest taka sama jak zawartość → <u>raportu końcowego</u> .
Raportowanie <i>Reporting</i>	Sprawozdawanie przez → <u>instytucje zarządzającą</u> postępu z → <u>wdrażania</u> programu lub projektów współfinansowanych z funduszy pomocowych.
Refundacja wydatków <i>Reimbursement of expenditure</i>	Zrekompensowanie przez Komisję Europejską wydatków realizowanych w ramach pomocy – po ich poświadczeniu przez → <u>instytucje płatniczą</u> . Refundacja wydatków dokonywana jest w postaci → <u>płatności okresowych</u> .
Region <i>Region</i>	Podporządkowana bezpośrednio szczeblowi centralnemu jednostka terytorialna, posiadająca reprezentację polityczną. W Polsce obecnie rolę regionów pełnią województwa.
Rezerwa wykonania <i>Performance reserve</i>	Środki w wysokości 4% ogólnej sumy przyznanej danemu krajowi członkowskiemu (regionowi) z → <u>Funduszy Strukturalnych</u> na początku okresu → <u>programowania</u> w ramach → <u>celów polityki strukturalnej UE</u> . Służą do finansowego wspierania tych → <u>dokumentów programowych</u> , które w oparciu o standardowy zestaw → <u>wskaźników</u> , uzgodnionych wcześniej pomiędzy Komisją Europejską a danym krajem członkowskim (regionem), wykazują najlepsze wyniki jeśli chodzi o stopień osiągnięcia zakładanych celów, jakoś zarządzania oraz postępy w finansowym wdrażaniu.
Rezultaty <i>Results</i>	Bezpośrednie i natychmiastowe → <u>efekty</u> zrealizowanego → <u>programu</u> lub → <u>projektu</u> . Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku → <u>wdrożenia</u> programu lub projektu u → <u>beneficjentów</u> pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.
Rozwój regionalny <i>Regional Development</i>	Wzrost potencjału gospodarczego regionów oraz trwała poprawa ich konkurencyjności i poziomu życia mieszkańców, co przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.
Rozwój zrównoważony <i>Sustainable Development</i>	Rozwój społeczno ekonomiczny, zachowujący cechy trwałości w długim okresie oraz nie działający destrukcyjnie na środowisko, w którym zachodzi.
Sektorowe programy operacyjne <i>Sectoral operational programmes</i>	Programy operacyjne przygotowywane i zarządzane przez właściwe resorty centralne, realizujące zadania horyzontalne w odniesieniu do całych sektorów ekonomiczno-społecznych.
SIMIK	elektroniczna baza danych będąca informatycznym systemem monitoringu i kontroli finansowej, tworzona przez Ministerstwo Finansów.
Skuteczność <i>Effectiveness</i>	Skuteczność realizacji celów przez program; ocenia się ją porównując to, co zostało zrobione, z tym co było pierwotnie zaplanowane.
Specjalny Program Akcesyjny na Rzecz Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (SAPARD) <i>Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development</i> (SAPARD)	Jeden z programów przedakcesyjnych, który został uruchomiony ze względu na duże braki w rozwoju gospodarczym na obszarach wiejskich na terenie wszystkich państw kandydujących. Ze środków SAPARD finansowane są ponadto inwestycje w rolnictwie i przemyśle spożywczym. Z programu SAPARD mogą korzystać gminy (drogi, oczyszczalnie ścieków), rolnicy (modernizacja gospodarstw rolnych), przedsiębiorstwa (dostosowanie produkcji żywności do norm UE, tworzenie nowych miejsc pracy).

<p align="center">Specjalny Program Przygotowawczy do Funduszy Strukturalnych Special Preparatory Programme (SPP)</p>	<p>Program pomocowy w ramach programu Phare'98 →Phare, przygotowujący instytucje w regionach do absorpcji pomocy o charakterze strukturalnym, która będzie udzielana przez Unię Europejską w okresie preakcesyjnym oraz w pierwszych latach po uzyskaniu członkostwa. Działania podejmowane w ramach programu SPP zgrupowano w trzech komponentach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie dla przygotowania strategii rozwojowych - ustanowienie podstaw prawnych i administracyjnych dla →Funduszy Strukturalnych i →Funduszu Spójności, jak również dla uruchomienia instrumentów pomocy preakcesyjnej w ramach programów →ISPA i →SAPARD; - przygotowanie zintegrowanych programów rozwoju regionalnego w wybranych regionach (katowickie, olsztyńskie, rzeszowskie).
<p align="center">Standardy audytu Audit standards</p>	<p>dotyczą zasad i sposobu przeprowadzania audytu. Do najważniejszych powszechnie uznawanych źródeł takich standardów zalicza się: międzynarodowy Instytut Auditorów Wewnętrznych (<i>Institute of Internal Auditors</i>), Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (<i>International Accounting Standards Committee</i>), INTOSAI - Międzynarodowa Organizacja Najwyższych Organów Audytu/Kontroli (<i>International Organization of Supreme Audit Institutions</i>) oraz Komitet Kontaktowy Najwyższych Organów Kontroli/Audytu państw UE (Europejskie Wytyczne Stosowania Standardów Audytu INTOSAI). W Polsce w Jednostkach sektora finansów publicznych obowiązują <i>Standardy audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych</i> wydane przez Ministra Finansów[1]. Standardy te zwierają podstawowe wymogi odnośnie jednolitej i właściwej organizacji oraz praktyki audytu wewnętrznego.</p>
<p align="center">Standardy kontroli wewnętrznej Internal control standards</p>	<p>Opisują minimalne wymagania odnoszące się do systemu kontroli wewnętrznej. Dla instytucji rządowych najważniejszym powszechnie uznawanym źródłem takich standardów są <i>Wytyczne w sprawie standardów kontroli wewnętrznej</i> wydane przez INTOSAI - Międzynarodową Organizację Najwyższych Organów Audytu/Kontroli (<i>International Organization of Supreme Audit Institutions</i>). W Polsce w Jednostkach sektora finansów publicznych obowiązują <i>Standardy kontroli finansowej w jednostkach sektora finansów publicznych</i> wydane przez Ministra Finansów</p>
<p align="center">Strategia rozwoju regionu Regional Development Strategy</p>	<p>Koncepcja systemowego działania na rzecz długotrwałego rozwoju →regionu poprzez racjonalną alokację zasobów oraz dokument określający sposoby postępowania dla realizacji wspólnie ustalonych celów.</p>
<p align="center">Studium wykonalności Feasibility study</p>	<p>Studium przeprowadzone w fazie formułowania →projektu, weryfikujące, czy dany projekt ma dobre podstawy do realizacji i czy odpowiada potrzebom przewidywanych →beneficjentów; studium powinno stanowić plan projektu; muszą w nim zostać określone i krytycznie przeanalizowane wszystkie szczegóły operacyjne jego →wdrażania, a więc uwarunkowania handlowe, techniczne, finansowe, ekonomiczne, instytucjonalne, społeczno-kulturowe oraz związane ze środowiskiem naturalnym; studium wykonalności pozwala na określenie rentowności finansowej i ekonomicznej, a w rezultacie jasne uzasadnienie celu realizacji projektu.</p>
<p align="center">Szacunkowy rozkład asygnowanych zobowiązań Indicative breakdown of the commitment appropriations</p>	<p>Rodzaj planu finansowego, wyszczególniającego dla każdego →priorytetu i roku finansowy wkład każdego Funduszu w dane →działania lub →operacje. Plan ten tworzy się na etapie przygotowywania →dokumentów programowych.</p>
<p align="center">Transza środków Tranche</p>	<p>Rata płatności przekazywana →beneficjentowi przez →instytucję płatniczą.</p>
<p align="center">Umowa bliźniacza Twinning covenant</p>	<p>Umowa pomiędzy partnerami dotycząca współpracy w ramach →projektu bliźniaczego.</p>
<p align="center">Unia gospodarcza i walutowa Economic and monetary union</p>	<p>Unia walutowa to ugrupowanie integracyjne, polegające na tym, że państwa w niej uczestniczące przyjmują wspólną jednostkę walutową, będącą oficjalnym środkiem płatniczym tych krajów. W UE taką ponadnarodową walutą jest Euro. Będzie ona wprowadzona w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej w krajach, które spełnią →kryteria konwergencji.</p>
<p align="center">URBAN</p>	<p>→Inicjatywa Wspólnoty polegająca na udzieleniu wsparcia dla projektów mających na celu gospodarczą i społeczną regenerację miast i obszarów miejskich znajdujących się w kryzysie w celu promowania →zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Inicjatywa Wspólnoty w całości finansowana jest przez →EFRR.</p>

Uzupełnienie programu <i>Programme complement</i>	Dokument wdrażający strategię i → <u>priorytety pomocy</u> , zawierający także szczegółowe elementy na poziomie → <u>działania</u> przygotowany przez państwo członkowskie lub → <u>instytucje zarządzająca</u> , i w razie potrzeby korygowany. W dokumencie tym przedstawione zostaną szczegółowe kryteria wyboru projektów, system wdrażania, budżet działań.
Wdrażanie <i>Implementation</i>	Urzeczywistnienie projektu programu. Etap wdrażania następuje po etapie → <u>programowania</u> .
Weryfikacja <i>Verification</i>	Działanie podejmowane przez każdy kraj członkowski Unii Europejskiej w stosunku do Komisji Europejskiej, mające na celu sprawdzenie skuteczności ustanowionych rozwiązań w zakresie zarządzania i kontroli w sposób gwarantujący prawidłowe wykorzystanie funduszy Wspólnoty
Wniosek o płatność <i>Payment application</i>	Wniosek kierowany przez → <u>instytucje zarządzająca</u> do → <u>instytucji płatniczej</u> w celu dokonania → <u>okresowych płatności</u> na rzecz → <u>beneficjentów</u> . Płatności te umożliwiają zwrot kosztów faktycznie opłacanych przez fundusze pomocowe.
Wniosek o wypłatę <i>payment claim</i>	Wniosek o wypłatę przedkłada beneficjent końcowy Instytucji Zarządzającej programem lub instytucji pośredniczącej, w celu uzyskania wypłaty całej lub części należnej kwoty dofinansowania ze środków strukturalnych UE. Wypłata co do zasady następuje jako refundacja, więc wniosek o wypłatę wymaga załączenia dokumentacji potwierdzającej realizację projektu zgodnie z umową i poniesienie związanych z tym projektem wydatków
Wskaźniki <i>Indicators</i>	Miara: celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (np. ekonomicznych, społecznych, dotyczących ochrony środowiska)
Wskaźniki bazowe <i>Baseline indicators</i>	Wskaźniki opisujące sytuację społeczno-gospodarczą na obszarze realizacji projektu, mierzone przed rozpoczęciem oraz w trakcie jego → <u>wdrażania</u> , w celu oszacowania zachodzących zmian, nie wynikających jednakże z realizacji inwestycji.
Wskaźniki oddziaływania <i>Impact indicators</i>	Wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich → <u>beneficjentów</u> . Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawią się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Oddziaływanie globalne obejmuje efekty długookresowe dotyczące szerszej populacji.
Wskaźniki podstawowe <i>Core indicators</i>	Zestaw wskaźników bazujących na standardach unijnych, zalecanych do stosowania → <u>beneficjentom</u> środków uruchamianych w ramach → <u>Funduszy Strukturalnych</u> .
Wskaźniki produktu <i>Output indicators</i>	Wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych (np. długość zbudowanej drogi, ilość firm, które uzyskały pomoc itp.).
Wskaźniki programu <i>Programme indicators</i>	Wskaźniki ustalone przed, lub we wczesnej fazie wdrażania projektu, w celu monitorowania wdrażania programu oraz jego oceny wykonania w odniesieniu do wcześniejszych celów. Do wskaźników tych zaliczamy → <u>wskaźniki wkładu</u> , → <u>wskaźniki produktu</u> , → <u>wskaźniki rezultatu</u> oraz → <u>wskaźniki oddziaływania</u> .
Wskaźniki rezultatu <i>Result indicators</i>	Wskaźniki odpowiadające bezpośrednio z natychmiastowym efektem wynikającym z → <u>programu</u> . Dostarczają one informacji o zmianach np. zachowania, pojemności lub wykonania, dotyczących bezpośrednich → <u>beneficjentów</u> . Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba skutecznie przeszkolonych, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie się środków finansowych sektora prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu)
Wskaźniki wkładu <i>Input indicators</i>	Wskaźniki odnoszące się do budżetu przydzielonego dla kolejnych poziomów wsparcia. Wskaźniki te są wykorzystywane przy → <u>monitorowaniu</u> postępu w odniesieniu do (rocznych) → <u>zobowiązań</u> i → <u>płatności</u> z funduszy dostępnych dla każdej → <u>operacji</u> , → <u>działania</u> lub → <u>programu</u> w odniesieniu do jego kosztów.
Wskaźniki wpływu, oddziaływania <i>Impact indicators</i>	Wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego projektu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich → <u>beneficjentów</u> (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji).

<p>Wspólna polityka handlowa <i>EU common trade policy</i></p>	<p>Polityka, której celem jest przyczynianie się do harmonijnego rozwoju handlu światowego, stopniowego usunięcia przeszkód w wymianie międzynarodowej oraz obniżenie barier celnych. Jednocześnie WE traktuje zniesienie cel w handlu między jej państwami członkowskimi jako sposób na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw. Zasady tej polityki to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiany taryf celnych, - zawieranie układów celnych i handlowych, - instrumenty liberalizacji, - polityka eksportowa, - środki ochronne w handlu, takie jakie muszą być podejmowane w przypadku dumpingu lub subsydiów.
<p>Wspólna polityka rolna <i>EU common agricultural policy</i></p>	<p>Środki polityki rynkowej (tzw. polityka rynkowo-cenowa) i polityki strukturalnej mające umożliwić realizację następujących celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie produktywności rolnictwa w drodze wspierania postępu technicznego, racjonalizacji produkcji i optymalizacji zastosowania czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej, - zapewnienie ludności rolniczej godziwych warunków życia, zwłaszcza przez zwiększanie dochodów osób zatrudnionych w rolnictwie, - stabilizacja rynków, - zapewnienie zaopatrzenia w produkty rolne, - zaopatrzenie konsumentów w produkty rolne po rozsądnych cenach.
<p>Wspólna polityka transportowa <i>EU common transport policy</i></p>	<p>Polityka, której celem jest sukcesywne usuwanie wszelkich barier w każdej z gałęzi transportu poprzez ujednolicanie przepisów technicznych, podatkowych i socjalnych, promowanie swobodnej konkurencji między operatorami wszystkich państw członkowskich oraz znoszenie dyskryminacji przewoźnika z powodu jego siedziby.</p>
<p>Wspólnota Europejska (WE) <i>European Community(EC)</i></p>	<p>Wspólnota, której celem jest stworzenie wspólnego rynku oraz unii gospodarczej i walutowej, a także dzięki wdrożeniu wspólnej polityki i działań, wspieranie w całym ugrupowaniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości praw kobiet i mężczyzn, zrównoważonego i nieinflacyjnego wzrostu, wysokiego stopnia konkurencyjności i spójności gospodarczej, wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podnoszenie standardu i jakości życia, gospodarczej i społecznej spójności oraz solidarności między państwami członkowskimi. Działania Wspólnoty są regulowane wspólnymi politykami, do których należą: →<u>Wspólna polityka rolna</u>, →<u>Wspólna polityka handlowa</u>, →<u>Wspólna polityka transportowa i polityka ochrony środowiska</u>, →<u>Polityka regionalna i strukturalna WE</u>, →<u>Unia gospodarcza i walutowa</u>, →<u>Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa</u>.</p>
<p>Współczynnik urbanizacji <i>Urban rate</i></p>	<p>Udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności kraju.</p>
<p>Współfinansowanie ze źródeł krajowych <i>National co-financing</i></p>	<p>Wkład środków krajowych do →<u>programów</u> lub →<u>projektów</u> realizowanych przy udziale środków pomocowych.</p>
<p>Wstępne studium wykonalności <i>Pre-feasibility study</i></p>	<p>Studium, przeprowadzone podczas fazy identyfikowania →<u>projektu</u>, w którym definiuje się wszystkie potencjalne problemy, ocenia się alternatywne rozwiązania, po czym wybiera się preferowane rozwiązanie w oparciu o kryterium trwałości projektu.</p>
<p>Zamówienia publiczne <i>Public procurement</i></p>	<p>Oplacane przez zamawiającego usługi, dostawy lub roboty budowlane wykonywane przez dostawców lub wykonawców.</p>

Przy tworzeniu słownika wykorzystano: Rozporządzenia Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych oraz rozporządzenie Komisji nr 438/2001 z dnia 2 marca 2001 r. ustanawiające szczegółowe zasady dla wdrożenia rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 w sprawie systemów zarządzania i kontroli w zakresie pomocy udzielanej w ramach funduszy strukturalnych oraz Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1685/2000 z dnia 28 lipca 2000 roku ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do Rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 w sprawie możliwych do przyjęcia wydatków związanych z operacjami współfinansowanymi przez fundusze strukturalne; Angielsko-polski słownik terminologiczny dla beneficjentów programu Phare spójność społeczno-gospodarcza; Słownik rozwoju regionalnego; „Unia Europejska - Przygotowania Polski do członkostwa” pod redakcją Elżbiety Kaweckiej-Wyrzykowskiej i Ewy Synowiec; Słowniczek terminów związanych z monitoringiem i oceną efektywności wydatkowania funduszy pomocowych Unii Europejskiej w Polsce przygotowany przez Wiktora Szydarowskiego; Vademecum w zakresie wspólnotowych zasad udzielania pomocy publicznej wydane przez Komisję Europejską.